

Единъ брой 2 гроша.

Т У Р П И Я

ВѢСТНИКЪ ЗА ИНТЕРЕСИТА НА БЪЛГАРСКИЯТЪ НАРОДЪ.

ТУРЦИЯ излизва съвсѣмъ на голѣмъ листъ, и съвсѣмъ вторникъ на малѣтъ. Годишната цѣна за въ Имперіята, по царската поща, е 4 бѣли меджидіета; вънъ отъ Имперіята, 5. Спомоществаніята трѣбува да сѣмъ годишни и прѣдплатени. Писмата за редакціята са надписувать до Г. Н. Геновича, редактора и издателя на вѣстника. Вѣщанинѣта настоятели отговарять за вѣстника. Подписката на спомоществаніята става въ Ц/градъ-Бейоглу, Асмаж-Меджидъ № 23.

II.

Най съществена точка въ сѣко заведеніе отъ общо просвѣщеніе, е отборътъ на лицата които сж натоварени съ прѣподаваніето; почти сичко зависи отъ способността и прѣданпостѣта имъ съ която тѣ работятъ. Безъ способни учители, най свѣршениити органически закони, най-добри методи, сичко това не стига. Когато учителити сж учени, когато тѣ искатъ да сж дѣятелни, и когато тѣ могатъ да сж таквись съ помощѣта която имъ даватъ управители имъ, сичко отива почти като отъ само-себѣ-си. Отъ дѣто излѣзва че трѣбува за да основемъ и за да съхранимъ добри училища, да туримъ на първа линія разсжденіятъ и свѣстніятъ отборъ на учителити. Потрѣбнити условія за да сполучва нѣкой едно повече или по-малко важно учителско мѣсто, трѣбува да бждатъ здравити познанія, дарѣтъ да прѣподава или да прѣдлага своити идеи съ яснота, повече, единъ почтенъ характеръ, пѣрави безъ леке, и едно дълбоко чувство за високата важность на положеніето си. По нѣкоги можемъ да срѣщимъ мжжи които да иматъ твърдѣ широки познанія съ единъ твърдѣ малко нѣравственъ характеръ; можемъ да намѣримъ духъ и талантъ тамъ дѣто нѣма обаче чувството на длжността. Нѣма нищо за младѣжити което да има едно по злочестно вліяніе отъ тѣзи злочестни противоположности: ученицити обичатъ да прощаватъ слабостити на характеръ на тѣзи мжжи на които талантити заповѣдуютъ удивленіето имъ; нѣ подиръ малко тѣ употребяватъ това сжщо снисхожденіе къмъ сами себѣ си. Наистина, ній не можемъ да са надѣваме за да намираме сѣкоги свѣршени учители; при сичко това, ній не трѣбува да даваме учителско мѣсто на единъ човѣкъ, безъ да даде достатѣчни сигоранціи за своити познанія, за своятъ начинъ на прѣподаваніе и за своята нѣравственостъ. Тука са посрѣщатъ твърдѣ голѣми мжжнотии. Едно дълбоко познаніе на първоначалнити чясти не е толкосъ лесно да са намѣри както бихми наклонни да вѣрваме. Множеството на прѣметити за учение, възбранава по нѣкоги да са изучаватъ добрѣ. Колкото за методата, тя липцува още по често: еди-кой-си учителъ не знае да възбужда и да поддържа вниманіето на ученицити, други незнае да слѣдува единъ твърдѣ постепенъ ходъ; единъ трети, най-сетнѣ, незнае да пази една точна мѣрка между твърдѣ многото и твърдѣ малкото. Съ кусуръ отъ този видъ, най дълбокіятъ ученъ, не сполучва да направи добри ученици. Нѣ нѣка забѣлѣжимъ още че единъ добрѣ образованъ учителъ и който слѣдува една твърдѣ добра метода, неспо-

духва сѣкоги; защото възможно е дѣто да не умѣе да спечели почетѣта на ученици-ти, или че той нѣма любовта къмъ по-ложеніето си, ревността и прѣдпаиността които сж потрѣбни; качества безъ които никой неможе да прѣподава съ сполука. Споредъ тѣзи разсжденія, ній неможемъ да откажемъ щото да не бжде твърдѣ мжно за да си намираме въ заведеніята добри учители; и, ній научваме, въ сжщото врѣме, отъ тука колко трѣбува да образуваме учители които да имжгъ приличити качества за да са турятъ на чело на заведеніята отъ общо просвѣщеніе. Освѣнъ туй, ній не мыслимъ за нужно да прибавимъ, че въ избиранието на единъ учитель сѣко друго разсжденіе отъ доброто на училището, трѣбува да са остава на страна. Трѣбува щото лицата които сж натоварени да давжтъ мѣста, да могатъ слѣдъ сѣко избирание, да си засвидѣтелству-вжтъ че избрали най способнїятъ.

Ако учителското положеніе трѣбува да сполучва уваженіето което заслужва, ако ~~получава да преподаване~~ ^{получава да преподаване} способни и достопочтени учители; ній трѣбува да имаме заведенія дѣто младити които искатъ да са посветятъ на учителското поприще, да могатъ да намиратъ сички потребни помощи за да са образуватъ тѣ-сжщити и да станатъ способни за състояніето което искатъ да пригърнатъ. Освѣнъ това тѣ трѣбува да минатъ презъ испити, прѣди да зематъ мѣста, които да доказватъ тѣхната способностъ. Истинна че виждами твърдѣ способни учители които не сж имали помощта на нормалнити училища; нъ ако са отличавайтъ, то е че тѣ сж пріѣли отъ природата дарове които по голѣмата частъ отъ хората намира само съ мѣжа и трудъ. Забѣлѣжете още че тѣ-зи отлични мѣжѣ сж намиратъ много по-често въ по горинити училища колкото въ другити; тѣкмо защото сж направени за една висока сфера. Колкото за устройство на нормални училища, очевидно че трѣбува да имаме прѣдъ видъ заведеніята за които учителити сж приготвятъ; ній ще разглѣдаме това когато разглѣдаме разнити видове на общити училища. Освѣнъ това испитътъ безъ когото, какго казахме, никой учитель не трѣбува да сполучва мѣсто, трѣбува нѣ само да направи да са оцѣнятъ познаніята на кандидатинътъ, нъ съществено и нѣговіятъ начинъ на преподаваніе.

Сѣки испитѣ трѣбува да бѣде строгѣ, спрѣчь точенѣ, безпристрастенѣ, а нѣ туку само отгорѣ-отгорѣ; нѣ не трѣбува да заминуваме разумни изискуванія, и трѣбува да са назимѣ въ това отношеніе когато испитуваме единѣ учителѣ който, за зла честь, е длѣженѣ самѣ да прѣподава сичкиѣ клонове въ това или онова заведение. Частити които сѣ отѣ кръгѣтъ на

едно първоначално училище не сѣ, безъ съмнѣніе, по горѣ отъ силити на този или онзи човѣкъ само; нѣ не е се тѣй въ погорнитѣ училища. Какъ, питаме, единъ учителъ който, въ едно високо училище, трѣбува да дава сичкитѣ уроци на единъ классъ, може да има доста дълбоки познанія въ сичкитѣ потребни клонове? Ний не искаме да откажемъ обаче щото да не може да има въ тѣхъ мъжи които да сѣ въ състояніе да го направятъ, и които да могатъ да стигнатъ на сичко въ единъ классъ. Нѣ тѣзи учители сѣ рѣдки, и тѣ ще ставатъ още по рѣдки отъ день на день като земемъ предъ видъ това че сферата на познаніята са увеличава повече и повече. Днѣсъ са изискува отъ младитѣ много повече отъ онова което са изискуваше едно врѣме. Въ случая даже дѣто могатъ да са намѣратъ толкосъ рѣдки мъжи, ний немислимъ че е сгодно да ги натоваримъ съ толкосъ клонове. Тѣ ще бѣдатъ повикани да раздѣлятъ силити си, вмѣсто да могатъ да са посветятъ на нѣкои чястенъ клонъ и да станатъ тѣй мно-
Неможемъ да прѣдположимъ щото единъ човѣкъ да иска, по вкусъ, да изучава толкосъ разни части, и онѣзи които не бихъ му угодили, не ще са прѣподаватъ навѣрно както трѣбува. Слѣдователно ще има положителни сгоди да не натоваряме единъ само учителъ съ сичкото прѣподаваніе на единъ классъ.

ВЪРХУ УЧЕНИЕТО И ВЪРХУ НАУКАТА ЗА ПРЕПОДАВАНІЕ.

II.

Общи начала на ученіето.

Сѣко ученіе има двѣ главни дѣла, които не трѣбува никога да изгябями отъ прѣдъ очи.

1-о То трѣбува да възбужда съществующити дарби; да ги укрѣпява чрезъ употребленіето; да имъ дава едно опредѣлено направленіе, съобразно съ назначеніето на ученикътъ; и да туря тѣй този послѣдніятъ въ състояніе да са поминува повече и повече безъ външни помощи. Въ този смисълъ, ученіето е въ сѣщото врѣме единъ видъ възпитаніе.

2-о То трѣбува да дава една храна на тѣзи исти дарби, като снабдява ученикътъ съ нѣкои вещества които трѣбува да има било по това само че е човѣкъ, било по причина на общественото и частно положение въ което са намира.

Тѣй са отличава ученіето подъ точката на зрѣніето на формата и на основата. Науката на ученіето обгръща, въ общити си закони, тѣзи двѣ точки на зрѣніе.

Дѣто ще са каже, сѣко развитіе на тѣлото и на душата, обгръща единъ прѣдметъ който е основата, и иска една метода която е формата. Практиката не може да раздѣли тѣзи двѣ нѣща, нѣ ній мо-

жемъ да направимъ това съ едно дѣйствиѣ на духътъ си; и за туй можемъ да имаме тѣй въ него общи начала на методологія безъ да земаме подъ видъ преподаваніята прѣдметъ. Тѣзи начала са основаватъ върху собственити закони на човѣшката природа и върху ходътъ който тѣзи природа начертава на умственното и нравственното развитіе. Овзи прочее, който е изучилъ най-дълбоко човѣкътъ, който е уловилъ най-добъръ родътъ на дарбнитъ му; овзи който е наблюдавалъ най-внимателно ходътъ на външното и вътрешното му развитіе; който, безъ да са остава да са смѣщава отъ суетни спекулации върху неизяснимото нѣщо което има човѣкътъ въ собствената си природа, са възпира само на онова което може да са приѣме като правило, понеже опитътъ доказва това сѣки денъ; овзи, казваме, ще сторн най-малко грѣшки относително до методата, и ще прѣвърчи знаніето си на другити съ най-честитъ и най-ползовитъ начинъ. Върху таквись наблюдения основахме ний теоріята която ще развѣиме.

Прѣди сѣко нѣщо, ний ще упорствуваме най-много върху нужността която има щото който са посветява на преподаваніето да испитува съ много распознаніе това което прави и цѣльта която иска и трѣбува да постигне. Той трѣбува още да има една ясна свѣсь за условіята безъ които той не може да са ласкае съ нѣкаква сполука; и най-сетнѣ той трѣбува да знае онова което иска да преподава, поне толкось добръ колкото е нужно щото ученицити му да знаятъ. Познаніята и способността на учителътъ като сѣ опрѣдѣленостъ на ученикътъ; трѣбува щото овзи който преподава, да употребява въ сѣщото врѣме словото и примѣрътъ. Като слуша и като запомнова, ученикътъ трѣбува да са учи, и като го подражава той става самъ способенъ. За да са постигне тѣзи цѣль, трѣбува на единъ учителъ нѣщо повече отъ науката; трѣбува му още леснината да са съобщава, трѣбува му пѣргавината като говори и като работи (*). Има много хора които и не помислятъ за това когато набиратъ учителското поприще, или когато искатъ нѣкое мѣсто.

Сѣко учение, било че си прѣдлага една твърдѣ частна цѣль, или че е опрѣдѣлено да подѣйствува главно върху тѣзи или овнѣзи дарба на душата, трѣбува да има прѣдъ видъ цѣліятъ човѣкъ, съ сичкити му расположенія и сичкити му дарби. Тѣй можемъ да имаме колкото е възможно помалко отъ тѣзи сѣщества които не глѣдѣтъ работити освѣнъ подъ едно само лице. Тѣзи грѣшка или отъ това че нѣкои ограничаватъ често учението на единъ само видъ въ врѣда на тѣзи които сѣ отъ една равна важность; или отъ това че, въ уроцити, нѣкои обработватъ на врѣмени твърдѣ исклучително или памятьта, или чувството, или въображеніето, или разумътъ; често тѣ работятъ само върху во-

лата и небрѣжатъ съвършено за да давѣтъ ясни и чисти идеи. Не сме ли виждали нѣкои да жертвуватъ здравіето на тѣлото на желаніето за да видѣтъ дѣцата да станѣтъ учени? Слѣдователно, ний го повтаряме още: За да са опазимъ отъ тѣзи жалостни заблужденія, трѣбува да туркмъ въ дѣйствиѣ една метода която изискува щото сѣки учителъ да глѣда, въ ученицити, човѣкътъ въ хубавото дѣло и въ удивителното съгласіе на сичкити му сили и на сичкити му расположенія; неговата точка за мѣреніе трѣбува да бѣди човѣщината. Едно учение таквось каквото трѣбува да бѣде ще работи навѣднѣжъ въ интересътъ на умственното, естетическото и нравственното възпитаніе; то ще образува ученикътъ, нѣ само за училището, нѣ за практическитъ животъ; то ще дава най-сетнѣ на вътрешниятъ му животъ чистата свѣсь за това което знае и което може. Подъ единъ учителъ който знае да преподава съ този начинъ, характерътъ на ученицити трѣбува несъмнено да печелѣ; това ще бѣде слѣдствието нѣ на една нравственностъ прѣдставена въ сичкити благоврѣмения и неблаговрѣмения минути, нѣ на примѣрътъ когото ще даде и на ревността която ще турн въ испълненіето на длѣжностити си. Учителътъ ще испълня още цѣльта си чрезъ важността която ще отдава на сичко което е истинно, здраво, съвършено въ видѣтъ му, и на сичко което е истинно и свето; съ една рѣчь, той ще упражнява едно спасително вліяніе чрезъ духътъ съ когото ще преподава, ако разбира важността и светостта на положеніето си. Чрезъ начинъ прѣдметъ, той може да разбуди у тѣзи които го обиколяватъ, вкусътъ къмъ истината, правдата, владѣніето на себе си, смиренността, благоволеніето и интересътъ къмъ човѣщината. Сѣка една отъ похвалити му и мѣхреніята му; малката цѣна която ще дава на тѣзи нѣща които ученицити сѣ повѣрили само на памятьта си; задоволствіето което ще показва когато, напротивъ, тѣ ще направятъ доказателство за едно здраво разсѣженіе и за единъ личенъ вкусъ къмъ физическото, умственното и нравственното хубаво; сичко това ще принесе плодове. Ний прибавяме още че, въ числото на причинити по които учението не произвожда сѣвоги дѣйствието което бихме въ право да очакваме отъ него, ще намѣримъ, между другити, нѣманіето на съгласіе между характерътъ на учителътъ и методата съ която са служи и отсѣтствіето на единъ истински интересъ къмъ човѣщината, чувство което трѣбува да показва сѣко учение.

ЗА РАЗНИТИ ВИДОВЕ НА ОБЩИТИ УЧИЛИЩА.

I.

Първоначалнитъ училища.

Това заглавіе показва вече ясно че училищата за които става дума тука сѣ опрѣдѣлени да преподаватъ на дѣцата елементити или основити на сичкити познанія; нѣщо което е за сѣки единого най-важната, най-необходимата работа или поне която ще му бѣде най-полѣзната. Нити общественото положеніе, нити бѣдѣщето поприще не ще влизѣтъ тука подъ уваженіе, и можемъ да кажемъ като направимъ изѣтіе за нѣколко точки, че нѣкои мѣстности

ще изискватъ негли щото първоначалнитъ училища на градовети и тѣзи на селата да са устройтъ съ сѣщиятъ начинъ. Отъ тука ний заключаваме че сичкити първоначални учители трѣбува да приѣмѣтъ едно таквось възпитаніе.

Честито е дѣто въ нашити дни, захванаме да даваме съвсѣмъ особни грижи на многобройнитъ жители отъ селата. Ний припознаваме че за да са основе благополучіето на сичкити граждани, трѣбува щото тѣ да сѣ добръ възпитани и образовани. За туй ний глѣдаме навредѣ да работятъ добрити и умни настоятели за прѣобразованіето на първоначалнитъ училища. Виждаме още да прѣобладава помежду ни желаніето за да издигнемъ нормални училища дѣто да са образуватъ млади граждани за да установѣтъ единъ денъ добри учители. Ний сме убѣдени че, въ едно твърдѣ късо врѣме, не ще липсвѣтъ, въ никоя страна, учители способни за да изучѣтъ дѣцата като слѣдватъ раціонални методи, и че механизмътъ, употребенъ до сега, и който позволява да са повѣрѣватъ съ стотини ученици на единъ само учителъ, ще изчезне съвършено. Хората не трѣбува да са възпитаватъ съ една слѣпа рутина; тѣ трѣбува да са развѣятъ и да са правятъ способни за да сѣдѣтъ отъ само-себе-си.

ЗА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪСПИТАНИЕ.

Тѣлесити грижи.

IV.

Една частъ отъ пищата която е нужна за съхраненіето и храненіето, остава въ тѣлото споредъ едно мѣдро распорѣждане на природата; остатѣтъ излѣзва отъ разни пѣтци. Трѣбува за здравіето, щото да не припятствувате на тѣзи разни служби на тѣлото, и едно голѣмо заблужденіе бы было ако вѣрвате че таквись подрѣбности сѣ недостойни да обрѣчатъ вниманіето на тогози който са занимава съ възпитаніе.

Трѣбува да припорѣчвате една каква да е редовность въ естественити испразненія на червата и на мѣхурѣтъ; най-приличниятъ часъ за това са вижда да е сутринѣта, слѣдъ като станете. Добро е още да научите отъ твърдѣ рано дѣцата да очистѣтъ пикочнитъ пѣтциа вѣчерѣта прѣди да си лягатъ. Сѣщо тѣй трѣбува да бодърствувате за да не стискѣтъ тѣзи разни нужди по лѣность или да прѣкъснѣватъ вѣрвѣжѣтъ имъ. Като туку редѣтъ на природата са развали въ това отношеніе, трѣбува да го възстановите колкото е възможно по скоро, нѣ толкось съ лѣкове колкото съ едно спасително упражненіе и съ една слабителна храна.

Испразненіето което става презъ нощъ не е по малко естествено, стига само да не глѣдате да го възбуждате съ едно искусно срдѣство таквось както енефето. Употрѣбленіето на тютюнѣтъ е сѣщо тѣй вѣдѣтелно за здравіето, въ това че то отиѣма на стомахѣтъ слюнката която природата е опрѣдѣлила за да улеснява смелваніето. Можите прочее да турите въ числото на добрити качества на единъ учителъ, онова да не дава, съ примѣрътъ си на ученицити си, идеята на съвсѣмъ неподобни нужди, и които не може нѣкой да удовлетвори иначе, безъ да падне въ една гнусна нечистота.

Испареніето върху сичкото лице на тѣлото улеснява свободната дѣятелность на членовети. Трѣбува слѣдователно, да избѣгнѣвате съ грижа отъ да възпирате есте-

(*) За да докажемъ че науката и леснината за да преподаваме не са намирѣтъ сѣвоги събраши наедно, стига ви да покажемъ примѣрътъ на толкось мѣжи, инакъ твърдѣ учени, и които не могатъ обаче да сполучатъ съ никакънъ начинъ въ преподаваніето. Дълбокото знаніе е отрѣжало таквись или опаквись учителски мѣста нѣ които не сѣ били никакъ испълнени съ плодъ, защото ученици мѣжи на които тѣ бѣхъ паднали нѣмаха дарѣтъ за да преподаватъ.

ственниятъ му ходъ и да глѣдате напро-
тивъ да го удържавате прилично. Най до-
брити срѣдства за това сѣ умѣренното у-
пражнение и най-много една голѣма чистота
въ сичкити части на тѣлото, чистота
която можете да обдържате твърдѣ добръ
съ навикката да са мѣте редовно, да са
къпете често, да си чистите сѣби день гла-
вата и да мѣнявате поне сѣка седмича ча-
маширтъ си.

Освѣнъ нѣравственното зло което излѣ-
зува отъ нечистотата, почти невъзможно
ще бѣде да изброимъ множеството на фи-
зически злини които тя породява въ сич-
кити классове на обществото, били и въ
тѣзи които я укриватъ по нѣкои отъ о-
читни ни подъ измамнителни външности на
салтанатъ и на доволността. И тѣй,
можете да бѣдете твърдѣ строги, въ това
отношеніе, въ отборътъ на лицата на кои-
то повѣрвате първитигрижи на дѣтнство-
то. Или по-добръ още, майкити трѣбува,
върху тѣзи съществена точка, да са увѣ-
риватъ само на тѣхъ-си. Сѣка цивилиза-
ція захваща отъ чистотата, и безъ съмнѣ-
ніе за това много законодатели отъ дре-
вността я въздигнахъ на чинътъ на ре-
лигиозни добродѣтели. Навредѣ дѣто вла-
дѣе мръсотата, здравіето не са забавя да
са осѣти отъ това, и често сѣтинити му
сѣ толкосъ жалостни щото тѣ стигатъ за
да въспрѣтъ движеніето на духътъ и да
направятъ да изчезне веселостта на ду-
шата. Чистотата на тѣлото дава едно чув-
ство на охалност и на благосъстояние, и
това чувство улеснява цѣлото дѣло на въ-
спитаніето. Вкусътъ за чистотата, развитъ
отъ рано въ дѣтето, може, по аналогія, да
му вдѣхне прѣзрѣніето къмъ сичко което
е нѣравствено нечисто; и това е толкосъ
истина щото, повечето, развратити и зло-
нравити хора живѣятъ погрузени въ
кальта на нечистотата. Ане е толкосъ мѣ-
чно за да дадете на дѣцата една навичка
за чистота която става за тѣхъ като една
втора природа, понеже сполучвате това и
съ животити. Обичаятъ за да мѣйте сѣби
день сичкото си тѣло съ хладна вода и
сетнѣ повеченповече съ студена има никакъ
сгодата да укрѣпява дѣтето, и спасително
е още да го слѣдвате по кжско въ тѣзи
мѣста дѣто неможете лесно да намирате
бани. Прочее нѣй припорѣчваме това твър-
дѣ много.

Трѣбува да са пазите отъ да давате е-
дна прѣкалена топлина было на цѣлото тѣ-
ло, было на нѣкоя отъ частити му и да из-
бѣгнувате, въобще, сичко което може да
спомага за да стоплюва кръвта. Нѣ ако,
при сичкити тѣзи прѣдпазванія, не сте мо-
гли да са запазите, трѣбува тогасъ двой-
но щото испареніето, което трѣбува да въз-
станови редътъ, да не са спира.

ЗА ДОБРИТИ И ЛОШИТИ НАКЛОННО- СТИ НА ЧОВѢКЪТЪ.

I.

Една дълбока разлика, основана върху есте-
ството на работити, раздѣля нѣравственното въ-
спитаніе отъ сичкити други клонове на искуство-
то: отъ умственното въспитаніе и физическото
въспитаніе, сирѣчь отъ сичко което произхожда
отъ ученіето.

Дѣйствително, ученіето, веднѣжъ когато въ-
спитаніето е надвило отгвршенія къмъ умствен-
ниятъ трудъ, не е веки освѣнъ едно задоволствіе
дадено, въ едно здраво направленіе, на наклонно-
сти които нѣравственността удобрява; тѣзи кои-
то ни каржатъ да развиваме дарбити си и да ум-
ножаваме познаніята си.

Най-напрѣдъ виждаме защо постѣпки, които

стигатъ за тѣзи клонове на въспитаніето, или кои-
то не имъ сѣ противни, именно: прѣподаваніето
и дисциплината, неможатъ да сполучатъ същото
сѣдствіе, за нѣравственното въспитаніе.

Истинна отъ това че нѣкои познанія и една
каква да е способностъ бѣхъ са сполучили отъ
припужденіето, и благодареніе на повелителното
дѣйствіе на учителтъ; отъ това че придобиваніе-
то имъ бы было придружено съ неприятни отна-
сенія, тѣзи познанія не ще бѣжатъ по малко при-
добити пѣща и не ще бѣжатъ по малко полезни
за човѣкътъ въ сичкити случаи.

Между това, нити числото, нити важността, нити
свезността на средствата които бѣхми про-
тивоположили на лошии наклонности, не ще по-
тикнуатъ една крачка напредъ нѣравственното въ-
спитаніе, ако дѣлата които бѣхъ излѣзле отъ тѣхъ
не произхождахъ отъ свободната воля на лицето.

Подъ наказаніе на нищо и никаквостъ, нѣрав-
ственното въспитаніе ще дѣкара човѣкътъ на тѣ-
зи точка щото да иска и да обича побѣдата въ
борбата въ която го полага.

Колкото е истинна че въспитаніето може да
поправи човѣкътъ тѣй щото да го прѣобрази, тол-
косъ е истинна че сичко въ човѣкътъ не дѣжи
началото си на въспитаніето.

Независимо отъ тѣзи дарби, характеристически
на човѣшкія родъ които доброволни, всеобщи,
неизмѣнни явленія ни правятъ да глѣдаме като
сѣставни едната отъ другата на двѣти наши при-
роди, извѣстно е че сѣко лице има свой соб-
ственъ типъ, една и діоси и крація както го-
ворятъ физиологистити които го отличава отъ сѣ-
ко друго.

Че този типъ е напечатанъ на органици отъ
душата или наложенъ на душата отъ органици;
че завися изведнѣжъ и отъ сѣставеніето на ду-
шата и отъ организацията на тѣлото, съ това нѣ-
ма да са заинаване тука. Нѣй трѣбува да за-
бѣлжимъ само това дѣло, което ни обличава
къмъ цѣлта ни, че отъ тѣзи родови черти и отъ
тѣзи лични типове излѣзватъ въ сичкити хора
нѣкои похватности, нѣкои стремленія, нѣкои прѣд-
расположенія, и а к л о н н о с т и съ една рѣчь
които зависѣтъ отъ дѣното на сърцето. Тѣ сѣ
собственити и неизличивити му бой; основата
е, както казватъ кунписити, която напечатва
сѣкоги цѣлта, подъ каквато краска и да я укрѣпимъ,
съ какъто колоритъ и да я облѣчемъ.

А отъ тѣзи наклонности съ които хората са
раждатъ, растятъ и умиратъ, едни са вижатъ,
спередъ една здрава нѣравстванностъ, лоши,
другити са глѣдатъ като добри.

Сѣки нѣтъ когато едно лице са подканя ес-
тественно на работи противни на единъ извѣстенъ
редъ установенъ отъ нѣравственността, нѣй ще
кажемъ че тѣзи наклонности сѣ лоши.

Тѣй, нѣравственността като тури за начало
прѣвсходството на душата върху тѣлото, на о-
бщото добро върху личното добро, наклонности-
ти които бѣхъ докарани за да свалятъ този редъ,
сирѣчь да подчинятъ душата на тѣлото и общес-
твото на лицето чрезъ сластолюбството, его-
иството и несправедното владѣніе са глѣдахъ въ-
обще като лоши.

А понеже отъ една страна тѣзи наклонности
са намиратъ въ сичкити хора, и че отъ лице на
лице разликата е само отъ повечето на по-малко-
то; че отъ друга страна, нѣравственното въспи-
таніе трѣбува да си прѣдлага за цѣль да подкан-
ва сѣки човѣкъ за обикновенното изпълненіе на
длъжностити му, и да го направи кждренъ въ
това; слѣдува отъ тука че трудътъ на въспи-
таніето ще има постоянно за цѣль за да задържа
или да урива личнити наклонности.

Слѣдователно, нѣравственното въспитаніе е съ-
щественно една борба противъ нѣкои стремле-
нія на природата.

Въспитаніето като е една борба, нѣ между учи-
телтъ и ученикътъ, нѣ въ сѣщото сърце на уч-
еникътъ, между една сила която черпи непрѣ-
станно нови сили въ природата и една друга нѣ-
каква сила която извлича силата си отъ сѣщити
движенія на волята, работата ще бѣде прочее де
знаеме коя ще е тѣзи втора сила, за да я укрѣпимъ
въ сърцето на ученикътъ, ако съществува въ
него, или да я уведѣмъ ако не съществува, и
кояго да му осигори побѣдата върху наклонно-
стити му когато ще иска да са служи съ орж-
жія съ които тя ще го снабди.

Нѣй пристигаеме прочее въ сѣщото поле на мѣ-
чнити и славни битки на добродѣтеля: За да

намѣримъ това което търсимъ, трѣбува-ли, слѣдъ
едно точно и дълбоко разставаніе на сичкити жи-
ци на човѣшкото сърце, да изброимъ сичкити
сили които го турятъ въ играніе?

Това не е необходимо, ако нищо да не изи-
скува едно пѣлно познаніе на сърцата, както ис-
пужденіето на искуството на учителтъ. Нѣ ще
стигне да откъснемъ отъ цѣлокупността двѣ по-
тикателни сили на които са отнасятъ сичкити дру-
ги: върата и любовта.

Истинна, скоро виждаме, ако си дадемъ малко
трудъ за да наблюдамъ хората, че тѣ са оста-
ватъ да са водятъ въ сичкити си пѣтища и отъ
това което върватъ и отъ онова което о-
бичатъ.

Отъ тука нѣжатъ нашити желанія, нашити стра-
хове, нашити надѣжди, и сърцето на са е заин-
рало никогі на надѣждата да са наслаждава съ
онова което обича до дѣто върата не му е за-
бѣлжала цѣлта и показала пѣтистъ.

А сѣка върата може да възлѣзѣ на едно двойно
произхожденіе. Най-живата, най-чистата е тѣзи
която е прѣдшествувала сѣко разсѣжденіе; въ-
рата която е дошла сетнѣ, чрезъ разсѣжденіето
чрезъ едно учебно прѣподаваніе може да си оти-
ди както е дошла, чрезъ друго ученіе, чрезъ едно
друго разсѣжденіе.

Нѣ отъ дѣ ще си отиди върата която е дошла
съ животътъ? Тя е тука, въ сърцето, до смъртъ-
та; и ако разсѣжденіето, пѣщо което са случва
често, доде единъ день да я отхвърли, тя пакъ
са намира когато нѣкой върва повече че я ис-
пужилъ, която са явява изведнѣжъ свѣгла както
свѣтканицата. Нити надѣждата, нити страхътъ, тѣ-
зи двѣ чада на върата, не мѣчатъ, когато нѣкои
сполучватъ да я прѣтѣснятъ съ повторенити у-
дари на софизмътъ; и нѣма нити единъ отъ тѣзи
човѣци които, се като разсѣждатъ злѣ, сѣ казали
най-сетнѣ сто пѣти че Богъ не е нищо за чо-
вѣкътъ, който да не са стрѣсне, единъ послѣденъ
пѣтъ, въ опасността, въ пуждата, между въскли-
паніята на болката и на ужасътъ, за да призове
това сѣщо Божіе име което една благочестива майка
е обичала да слуша да гжне отъ устнити на дѣтето
си; и вървайте добръ че върху тѣзи сѣщи устни
това сѣщо име си е направило свѣрталището съ
послѣдното издѣхнуваніе, за отчаяніе на безбож-
никътъ, за утѣшеніе на върніятъ.

А колкото за любовта, ако не е никогі по
върбатно че единъ човѣкъ ще е добродѣленъ ко-
гато намира удоволствіето си и благосостояніето
си въ добродѣтеля, блаженъ е онзи на когото
духътъ е прѣвъ задържител на мѣстото на ис-
тината, и който намира пакъ навикката на чисти
и редовни нѣрави сѣки пѣтъ когато са осѣща
възврънатъ къмъ обичливити спомени на първити
си дни. Природата безъ съмнѣніе е привързала
едно толкосъ нитивно удоволствіе на първити
пріятни чувствованія които осѣжатъ органици въ
сѣ-тояніето си на новостъ и на прѣвсходна де-
ликаатност; разумътъ безъ съмнѣніе са е толкосъ
омаелъ отъ тѣзи бързи и чудесни откритія, щото
нѣма въ човѣкътъ чувство по неразрушимо отъ
любовта която съхранява на дѣтнството си, на
тѣзи първи начини на съществуваніе, на тѣзи пер-
ви начини на работеніе, които сѣ дали на ду-
шата първитѣ потикъ и сѣ са уеднаквили за да
рѣчемъ тѣй съ потребнити условія на същесто-
ваніето: — даже и въ крайната си старостъ,
той са улавя да бѣлнува за навиккити на дѣтн-
ството като за едно прѣобитно и естествено съ-
стояніе въ което е живѣлъ по охално; той намира
въ тѣзи спомени едно спокойствіе, бѣхъ казалъ
почти едно подмладеніе. Виждаме още какъ е слад-
ко на сѣки човѣкъ, отдалеченъ отъ мѣстата ко-
ито сѣ го видѣли да са роди, за да са завърни въ
тѣхъ, ако ще бы и да умрѣ тамъ, и да посвѣти нѣ-
колко ноги на една обикната земя за да опази вър-
но онова което ще остане отъ него, въ този
свѣтъ, слѣдъ смъртъта.

Нѣй намѣрихме прочее тѣзи сила, която ще
знае дѣйствително да са бори противъ лошии
наклонности, ако въспитаніето умѣе способно и
мѣдро да са служи съ нея.

ИЗВЛѢЧЕНІЯ ОТЪ ДОПИСКИТИ НАТУРЦІЯ

ОДЕССА 13 марта. Одесската ви кореспон-
денція противъ Г. Оджакова, помѣстена въ 1-й
брой на Турціѣжъ, възбуди, между нашити ту-
ка, много тѣкуванія които и до днесъ още не
са казали послѣдното си слово.

Тая кореспонденція написана май калпо въ об-

щитъ си черты, за злѣ честь, може да замине като дипъ върна. Г. Оджаковъ, по образъ на мислитъ си и по дѣлата си, не може да намѣри никакво съчувствие при никакъ благороденъ българинъ. Негова милостъ принадлежи къмъ твърдъ ограниченото число на единъ извѣстна партия която туря личитъ си интереси по горѣ отъ всяко народно добро. За да съхранятъ за себе си едно пѣрче хлѣбъ, който былъ бы по сладкъ, спечеленъ по други начинъ, членове на тажа партия употребяватъ всичкитъ си познания, отъ едно съмнително достойнство, за да прѣдставятъ българскитъ работи въобще въ единъ лъжовенъ видъ който бы отговарялъ на тѣхнитъ користолюбиви поглѣди. Времето още не е изгладило лошавото впечатление което безименнитъ членове, написани отъ Г. Оджакова, съ такова пристастно направление, и помѣстени въ тукашнитъ руски вѣстници, бѣха произвели на благороднитъ наши съотечественници.

Изъ срѣдѣ на тажа партия недавно ся распрѣстна една безименна брошура написана на руски, по общото убѣждение, отъ Г. Кишельски. Съчинителъ ѝ ся е старалъ да ѝ даде характеръ на единъ политическа брошура по отъ всичко ся вижда чи той ся е взелъ за работя който надминава неговитъ сили и неговитъ познания. Тя справедливо замина като произведение на единъ болнѣзъ главъ.

Брошурата проповѣда на българитъ чи тѣ трѣба да работятъ за устройството на единъ славенскъ конфедерация подъ върховното главенство на Русия и като примѣръ той прикарва Италия, но съчинителъ ѝ забравилъ чи въ Италия нѣма никаква конфедерация; напротивъ, правата История ни учи чи, подъ ръководството на Сардиния, на Италианскитъ полуостровъ, ся достигна Италианското единство.

Азъ нарочно ви познаяхъ съ ръководящата мисль на брошурата съ намѣрение да ви дамъ едно понятие за онова незавидно политическо бѣдуще което бездарнитъ и безграмотнитъ тойзи политикъ желай да приготи за българскитъ народъ. Но нека научи тойзи нещастенъ дипломатъ чи българскитъ народъ, по крайното убѣждение на всичкитъ благороднѣзънии българи, не желай никакво промѣненіе въ политическо отношение, защото той е доволенъ отъ днешното си положение а преобразованіята които постепенно императорското Правителство въвежда въ нашето отечество, като олучшаватъ очевидно неговитъ материаленъ и духовенъ животъ; ще го приковатъ, още по силно, до тронътъ на Н. И. В. Султанътъ подъ защитѣ на когото той намира най здравитъ гаранции за своето благосъстояние и мирно развитіе.

Това малко отстъпление бѣше нужно за да ви докажа до какъвъ степенъ си пѣматъ мѣстото политическитъ бѣлуванія на Г. Кишельски и пр., които пишѣтъ, приказватъ и работятъ несамостоятелно и по зарѣчваніе.

Такива чловѣци, за които българското или има значеніе до тогива само до когато то имъ доносѣ всякакви лични ползи, трѣба да ся придаватъ презъ българскитъ печатъ, на строгитъ сѣдъ на общественното мнѣніе. Такива чловѣци, колкото ся глупави и недоучени толкова ся и вредни за насъ.

Въобще патриотизмътъ на тука заселенитъ българи, съ твърдъ малки изключения, не търпи строгъ критикъ, но затѣхъ послѣ, защото днешното писмо, и безъ това стана май дългичко. Б.

— Тѣзи дописка показва едно нѣщо, то е че В. Право е орѣдіе на чуждити планове. Ний ще поговоримъ, въ уголъмената си притурка, за този немирисливъ и безвѣстенъ вѣстникъ въ когото пишѣтъ сичкити педанти и схоластици освѣнъ оизи на когото името стѣрчи, незнамъ защо, на чело на сѣки отъ броевети му. (Р.)

ЕГРИ ДЕРЕ-ПАЛАНКА 5 Марта. Прѣдъ единъ мѣсяцъ почти, по единъ заповѣдъ, издѣйствувана чрѣзъ Агенти на Пасея, отъ скопскитъ мютесарифитъ откарѣхъ ся въ Скопѣзъ родолюбивитъ наши съотечественници, Отецъ попъ Апостолъ, Михалъ Стояновъ, Илія Цековъ, Јосифъ Стаменовъ и Апостолъ Лековъ, кои като членове отъ почитаемѣтъ ны общинѣ, прѣдставени были отъ мекеретата за особито въ градътъ ны правителство, кое сѣдило, зинало рушветъ, рѣшавало разни давин, даже вѣнъ отъ крагѣтъ на черковнитъ ны дѣла, и пр. и пр., и най главното и най глупавото, че тѣ были ужъ съгласни съ Сърбиѣ за

да повдигнатъ ратъ срѣшу Турциѣ, за това и испроводили въ Бѣлградъ съотечественника си Г-на Коста Натева, кой наистина по това врѣмя отсѣствуваше по частинѣ си търговѣж. Нѣ когато дошло да ся познае, че всичко това е гола лъжа и кѣвета, и че мекеретата трѣбвало да си погледнатъ прѣдъ себе, рѣшилъ ся, и лѣдо деспотія да ся намѣси въ сѣдѣжѣ, та като по-маисторъ въ лъжѣтъ, дано бы сполучилъ нѣкакъ да ги обвиновати, защото като глѣдалъ, че даденый му кѣветническый сѣвѣтъ не можѣлъ да хване мѣсто, жлъката щѣла да му ся пукне, благодареніе на кюецитъ, кои го развѣселивали въ попъ Наконѣжѣ кѣжѣ, и не дали да ся изгуби таквось едно лѣле. Той станѣлъ векѣлъ на мекерето си попъ Ивана Ранковскый, кому ужъ были земали рушветъ 10 лиры, и откакъ ся сѣдѣлъ съ тѣхъ, и ся трудилъ съ разни начини да ги обори, безъ да можѣлъ, най послѣ въ кѣвеви срѣшу народа избѣлвалъ злобный си ядъ верѣдъ хюкюмѣтѣтъ. И така сѣвѣтъ тридесѣдневѣзъ расходѣжъ, родолюбивитъ наши събратѣ ся заврѣжѣхъ въ града ны оправдани. Тѣ не ся уплашили нито отъ кѣвѣтитъ на владыкѣтъ, нито отъ выковѣтъ на неговото мекере Панушко, който е членъ въ темизѣ хукуктъ, и който при испытитъ имъ за да ги запѣши и смути, високо изговарѣлъ на запѣтитъ така: «Е! Запѣтелеръ! Паланкада биръ нѣшъ олминѣжѣръ, шимѣи идѣра олупадѣжѣтъ, дикѣтъ е-жѣтъ бурада булушѣтъ Паланкалеръ, бири бирѣ-лѣ булушѣмѣжѣтъ. Съ единъ рѣжѣ, дрѣзновенно отбѣспали всичкитъ сторени кѣветѣ върху нѣшъ.

Благодареніе на Царското Правителство, кое е съвършено разумѣло фанариотескитъ интриги и кѣветѣ, та на конецъ отдало правото и на Пасея кой нахокалъ и осѣжденъ ся заврѣжѣлъ въ митрополѣжѣ си, както фарисей!

Съ благодареніе ся научяваме, че и въ Куманово и въ Тетово ся правили махазари за присѣдиненіето имъ съ българскѣтъ ексархѣжъ, и наскоро щѣли да ся помесѣтъ едни на принадлежнитъ власти въ Вѣлаета, а други да ся испроводѣтъ въ Цариградъ.

Въ Куманово такожде важни смущенія станали въ черкѣжѣ имъ, по причинѣ на едно афорезмо, испроводено отъ Пасея за нѣкой новорѣжкоположенъ священникъ отъ Н. Ирѣос. Г-на Геннадія Велескаго, и прочетено отъ главното мекере икономѣ попъ Димитриѣ, кой си зель хубаво дѣлѣтъ и има да помни докѣ е живъ кога е чель владышко афорезмо, за това и тѣ ся намѣратъ днесъ въ сѣдъ.

— До сега грѣкѣти владыци боравѣхъ между насъ съ думата бунтовникъ; нѣ правителството не ги слуша вече и перачи да имъ служи за дѣлѣтъ. То прави добръ. Ний похваляемъ скопскитъ мютесарифитъ, който като оправдалъ нѣкои невинни лица, паклеветени отъ грѣкѣитъ владыка Пасея, са е съвършенно съобразилъ съ духѣтъ и съ политиката на царското правителство. Ний ще притуримъ тука че колкото повече мютесарифити по вѣнѣ разбираѣтъ този духъ и тѣзи политика, толкось повече Българити ще бѣдѣтъ привѣзани на тронѣтъ на Султана и толкось повече Грѣкѣти ще бѣдѣтъ слаби. Ний подканѣмъ сичкити мютесарифи да не даватъ уха на интригити на грѣкѣти владыци и да защищавѣтъ добродушнитъ наши Българи които сѣ най вѣрнѣятъ и най производѣнитѣ народъ въ имперіята. (Р.)

ПОЛИЧЕСКИ НОВИНИ.

Тѣзи дни, френската академія на науки са отворила и имала единъ голѣмъ гърмежъ въ страната. Вліяніето на университета, на ученіето на държавата са осѣдило и научната долина на Френцити са високо прогласила. Академіята имала намѣрение да изучи една широка система за прѣобразованіе. Нѣкои отъ ученици отворили разскуваніето като отлали побѣдата на Германия на научната ѝ горина. Академіята рѣшила да истрѣгне науката отъ политическити, административни и мирѣски прѣчки. Тя са надѣва тѣжъ да въздигне френскитъ народъ на едно най високо научно положеніе въ свѣтътъ.

— Пестѣи Напѣло, отъ Вѣна, обнародва единъ членъ подъ заглавіе: «Поло-

женіето на Европа» въ когото заключавѣ че отъ сега германскитъ милитаризмъ ще обладава сичка Европа, и този милитаризмъ ще бѣде до толкось повече тежѣкъ щото ще разсѣпва държавити съ разноскити за лѣненіе на орѣжѣи отъ сѣкакви видове.

— Прускитъ Мониторъ като говори за послѣдната война казва че тѣзи войнѣ трая 210 дни. Въ 6 дни отъ обявеніето на войната, Германия искара 600,000 души готови да влѣзѣтъ въ бой. Воинскити операції траяхъ 180 дни въ които германскити войски подѣрѣжѣхъ 156 битки, спечелихъ 17 голѣми побѣди, зехъ 26 силни брѣности, уловихъ плѣнници 11,650 офицѣри и 363,000 сѣдѣти, привѣзѣхъ 120 прѣпорци и 6,700 тона. Обиколяваніето на Парижъ трая 130 дни чрѣзъ които истѣти войски отбѣснахъ 22 излѣзванія.

— Заврѣчаніето въ Берлинъ на императоръ Гійома дало мѣсто на едно живо и радостно въсхищеніе и на голѣми тържества отъ страна на населеніето. Цѣлъ градъ былъ украсенъ съ знами и триумфи. Царицата, придружена отъ сичката царска фамилія, отъ главнитѣ чиновници на държавата и на градѣтъ, отъ тѣлото на генералити, отъ една депутация на руски генерали, отишла да посрѣшне на станцията на желѣзницѣтъ пѣтъ съпругѣтъ си. Една единственна минута на бутнуваніе за другата фамилія на господарѣтъ — за народа му —, было когато видѣла да са яви старіятъ царъ, обиколѣнъ отъ дѣцата си и внукити си. Вѣчерѣта цѣлъ градъ былъ освѣтленъ.

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКИ ДЕНЕШИ.

Депешити които прѣемаме отъ Парижъ не сѣ толкось интересни за нашѣта публика; тѣзи депешѣ показватъ че съгласіето между правителството въ Версайлъ и централнитъ комитетъ е далѣкъ още да са възстанови; комитетѣтъ иска щото Парижъ да са управлява отъ общината а правителството да управлява само главнитѣ интереси на страната, да рѣшава мирѣтъ или войнѣта, да гласоподава върху данѣцити. Щѣли да прѣвѣме тѣзи условія народното събраніе въ Версайлъ? това не е извѣстно още.

Флоренція 28 марта. Н. П. Г. Франки ще остави скоро Римъ за да доде въ Цариградъ съ една миссия на Св. Сѣдалище.

Букурѣшъ 28. Камарата са распусна съ кѣлѣжеско писмо. Новити избранія ще станѣтъ слѣвъ законѣитъ срокъ. Рѣдѣтъ не са смѣти на пикалъ.

Лилъ 27. Слухѣтъ за важни смѣненія въ Алжирія са потвърждава. Генералъ Фелерѣтъ са по-вика и отива за Версайлъ, бѣлки по тѣзи причина.

Петербургъ 29. Холерата са появи; тя са распространѣва. — Синода одобри упорството на цариградскитъ патриархъ а неудобри свикваніето на съборѣтъ.

Брюсселъ 29. Конференциити за мирѣтъ захванахъ. Прѣдставителити на Франция и на Германия са оплакуватъ дѣто Белгія е огнището на социалистното вълненіе. Министерството е наскърбено.

— Отъ много мѣста ны пишѣтъ, че почти сички учители отъ главнитъ училища на Дунавскый Вѣлаетъ, ще са съберѣтъ, прѣвъ празникѣтъ на Пасхѣжѣ, въ срѣдѣточіето на Вѣлаета, за да разсѣдѣтъ върху устава «за Учителско Дружество» когото бѣхъны помѣстили въ единъ отъ прѣдшнитъ си сѣрѣеѣ, и ще турѣтъ основнитъ камѣкъ на това дружество. Тѣ е добръ знакъ за бѣдѣщето на учителѣтъ ны, и ний отъ сега поздравяваме тѣхъ добросѣвѣстни мѣжѣ, кимъ молиствуваме добръ успѣхъ въ това свято дѣло. Ако бы това извѣстіе да сѣ осѣществѣи, ний ще съобщаваме на читателѣтъ си сичко, кое са извърши въ засѣданіята на учителѣтъ, които вѣрѣваме, нѣма да ны откажѣтъ да обнародваме вѣрѣжѣтъ на тѣхъ, толкось интересна, работа.

Отъ много мѣста, нашити добри спомоществатели и настоятели ни са молихъ да не влизамъ въ полемика съ който вѣстникъ и да бѣде и да глѣда да имъ дава ми добри новини и поучителни работи. Ний зехме подъ серіозно вниманіе молбата имъ и, както виждатъ, ний непомѣстимъ вече никаква критика въ голѣміятъ си листъ. Голѣміятъ ни листъ ще бѣде посветенъ за серіозни и поучителни работи. Нъ когато срѣщамъ безнравствени пѣща въ събратія си, ний не можемъ и не трѣбува да ги примѣляваме и една отъ най високити наши длѣжности е като съвѣстенъ, безпристрастенъ и доброжелателенъ журналистъ да избличаваме тѣзи пѣща и да освѣтляваме публиката; само за да не излѣзвамъ вѣнъ отъ мѣрките които сами зели за да угодимъ на добрити и патриотически наши спомоществатели, мѣрки които ще бѣдѣтъ съкоги най строгіятъ нашъ законъ въ управленіето и списваніето на вѣстникътъ ни, ний ще угодимъ редовната си притурка съки пѣтъ когато са прѣдставляватъ критики отъ този видъ както правимъ днѣсь.

МАКЕДОНИЈА И ПРАВО.

Отъ нѣколко седмици насамъ, една борба са е захванала между Македонія и Право, борба която излѣзе вече вѣнъ отъ прѣдѣлитъ на нравственността и която трѣбува да осѣдимъ въ името на нравственното чувство на народа и въ това на достоинството на журнализмътъ. Ний не искаме да споменуваме тука името на Михайловски който, споредъ Македонія, е прѣизвикателъ на тѣзи безнравствена борба; ний ще говоримъ на друго мѣсто за туй мило сичко-знающе (!?) и ВЪРОЛОМНО лице. Ний ще са ограничимъ въ прѣдмѣтътъ койго прави да са слѣдува тѣзи съблзнителна полемика между тѣзи два вѣстника, неказва ми български, защото Право е орѣдіе на чужди планове. И тѣй ний ще исповѣдаме — грѣхътъ да бѣде на тѣзи които ни принудиха да говоримъ за таквись срамотни работи — ний ще исповѣдаме че прѣдмѣтътъ върху когото са върти тѣзи безочлива полемика е лицето на Н. П. Иларіона Макаріополски и едно друго духовно лице, което са намира при Н. Преосвященство. Съ статіи си, Македонія са мѣчи да сваля Н. П. Иларіона Макаріополски въ чинътъ на дяволити, защото искалъ да стане Ексархъ и защото покровителствувалъ рѣченното духовно лице, което обезчестило една почтенна фамилія. Право, което, както рѣкохъ ми по-горѣ, е орѣдіе на чужди планове, са труди съ твърдѣ несвѣсни статіи да въскачи Н. П. Иларіона Макаріополски въ ликътъ на ангелити и да оправдае духовното лице за което става рѣчь че не обезчестило рѣченната почтенна фамилія. Първата посветява дѣлги членове за да отстрани чрезъ сѣкакви видове почернения Н. П. Иларіона Макаріополски отъ чинътъ на ексаршество; второто са пѣчи да припорѣчи Н. Преосвященство за най баба и тѣ Ексархъ който ще умѣе да троши кокалитъ на сичкити користлюбиви вѣлци, като че дядо Макаріополски има нужда отъ таквись невѣрли и некипѣли припорѣчки. Такъвзи е, съ двѣ дуии, языкътъ на Македонія и Право, когото облагоурихъ ми, по възможности, за нашити читатели. Сега ний питами, въ името на Бога, въ името на нравственността, въ името на началата които управляютъ новити общества, ний питами, тѣзи ли е и таквась ли трѣбува да бѣде миссіята на вѣстникарството, което са почита? Ний питами въ името на почтенниятъ журнализмъ, въ името на почтеннити хора, такъвзи ли трѣбува да бѣде языкътъ на вѣстникити които сѣ повикани да развиватъ сичкити свѣтлинни съ които сѣ способни за да морализиратъ народа на когото тѣ принадлежатъ? Нъ, и хиляда пѣти нѣ. Едно таквось направленіе, единъ такъвзи языкъ быхъ направили да паднатъ тѣзи вѣстници прѣдъ еднодушното отвращеніе на общото мнѣніе, ако са бѣхъ издавали въ образована Европа. Една таквась полемика бы са наказала строго отъ царското правителство, ако тя бѣше ставала на единъ но познатъ языкъ. Както виждами, на това нашити Българи сѣ сами криви че прѣиматъ и поддържатъ таквись листовѣ както Право въ което тѣ ненамиратъ никаква разумна, нравствена и питателна храна. Че дядо Иларіонъ Макаріополски былъ достоенъ или недостоенъ, това не глѣда вѣстникарити; това нѣщо глѣда народнитѣ ни прѣдставители, и въ разстояніе на единъ мѣсець, тѣ сѣ могли да оцѣнятъ по-добрь отъ други и да прогласятъ за Ексархъ онзи архіерея измежду владицити ни който ще бѣде най способенъ да управлява народната ни Ексархія. И сетнѣ ний трѣбува да притуримъ тука че койго владыка и да са избере за Ексархъ, той не ще

ското правителство. Че духовното лице, което са намира при дядо Иларіона Макаріополски е обезчестило една почтенна фамилія, това още по малко е работа на газетити; повече, това е работа на полицията или, като е духовно лице, на българскіятъ синодъ. За да намѣри правда, обезчестената фамилія трѣбува прочее да прибѣгне още веднѣжъ до тѣзи български Синодъ който, вѣрваме, ще разглѣда този пѣтъ съ сичката зрѣлост и справедливостъ тѣзи работа. Безъ съмнѣніе, нашето сърце са е дълбоко наскърбявало отъ оплакваніята и въздишаніята на началникътъ на обезчестената фамилія и ний сме проклѣвали безбройни пѣти тѣзи училища които не сѣ кахърни да изваждатъ ученици съ една строга нравственност. Нъ сѣщо тѣй, нашето сърце не са е по малко накалявало прѣдъ кѣлненіята и степеніята на рѣченното духовно лице което са счита за най злочестно че не може да умрѣ защото става жертва на умразни подозрѣнія. Впрочемъ тука има едно недоумѣніе, което, въ името на нравственността, трѣбува да са разясни съ една строга безпристрастность и правда. Туй разясненіе не е работа, както казахъ ми, на вѣстникити; то глѣда българскіятъ Синодъ и ний го подканяме да разглѣда тѣзи работа въ името на христіанската вѣра, въ името на вѣрнитѣ евангелски истини. Нъ до дѣто не са разясни тѣзи работа, до дѣто не са открие истината, сичката истина, нищо освѣнъ истината, сѣки серіозенъ и филантропически мѣжъ трѣбува да глѣда въ покровителството, което дядо Иларіонъ Макаріополски дава на туй духовно лице, едно свѣтло доказателство за благородіето, великодушіето и справедливостта на душата му. И дѣйствително, прѣдъ тѣзи нападенія и обвиненія, които сѣ, прѣдъ очити на Н. Преосвященство, лишени отъ основа, дядо Иларіонъ Макаріополски не можеше да испѣде отъ кѣщата си духовното лице за което става рѣчь безъ да са покаже несправдливъ и мизантропъ и безъ да отчае туй духовно лице и да го принуди да отиди да са хвърли въ морето. За туй отнашеніе на дядо Иларіона Макаріополски ний не можемъ освѣнъ да го ублажимъ за туй че като старъ човѣкъ той сѣди зрѣло и за страстити на хората и за законити на човѣчината. Ний ублажава ми до тоіко съ повече съ драго сърце туй добросърдечіе, тѣзи справедливостъ които отичаватъ Н. Преосвященство, што ний сме убѣдени че то ще бѣде първото за да накаже прихвѣрно обвиненото духовно лице, стига само да са докаже вината му. Това за духовното лице. Койкото за хулиги които са стоварилъ върху дядо Иларіона Макаріополски, ний ще кажемъ че до колкото пѣти сме имали честта да са разговаряли за разни работи съ Н. Преосвященство, ний които, трѣбува да го кажемъ, знаими да говоримъ малко и да кара ми другити да говорятъ повечко, ний ще припознаимъ че не сме чували да излѣзе до сега отъ устата на Н. Преосвященство ни една рѣчь която да ни даде едно най малко съмнѣніе за властолюбіе и ексаршество отъ нѣгова страна. Нъ има повече. Н. Преосвященство е повтаряло неизмѣнимо тѣзи думи прѣдъ насъ: «Ний са трудихъ ми да свѣршимъ черковниятъ български въпросъ; този въпросъ са свѣрши на царското здравіе; азъ не искамъ никаква награда за трудовѣти си. Огласително до началникътъ на Ексархіята, азъ немамъ никаква претенція върху този чинъ: нѣка го избере на рода. Койкото за менъ, азъ ще бѣжъ съкоги честитъ ако могъ му заслужи още до дѣто бѣжъ живъ.» Такъвзи е языкътъ който дядо Макаріополски е съкоги държалъ прѣдъ насъ, и такъвзи трѣбува да бѣде языкътъ когото е държалъ и прѣдъ други, защото ний сме оцѣнили Н. Преосвященство за единъ искренъ и добросвѣстенъ старецъ. Че нѣкои пріятелѣ на дядо Иларіона Макаріополски сѣ приготвили или приготвятъ въ умътъ си Н. Преосвященство за началникътъ всея Ексархія, това, Боже мой, не е нити грѣхога, нити срамота, нити хатѣръ, защото Н. Преосвященство, прѣдъ нашити очи както и прѣдъ очити на сичкити безпристрастни, справедливи и серіозни хора е и ще бѣде съкоги единъ отъ най достойнитѣ наши архіереи и по ученіето си, и по твърдостта си, и по мѣдростта си и по дългіятъ си животъ който дава здравіятъ опитъ. Касателно до заслугити които дядо Иларіонъ Макаріополски е направилъ на народа ний не ще говоримъ за тѣхъ, защото тѣ сѣ познати на цѣль български народъ и могатъ да затворятъ устата на най неумолити му неприятелѣ. Ще кажемъ само на народа: оцѣнявай ги и не ги забравяй.

НАПРАВЛЕНІЕТО НА ПРАВО.

Отъ сичкити цариградски вѣстници, Право е

ята на листътъ. Въ Право тоя послѣдніятъ е като една кукла: той не пѣчи и неможе да напиши нищо: той очаква да му пишѣтъ Оджакъвъ и Шинковъ, двама съвършени педанти и схоластици. Ний пѣча да разглѣда ми днѣсь статіи на този послѣдніятъ; статіи на Оджакъва ще бѣдѣтъ този пѣтъ прѣдмѣтъ на нашего членче. Най напѣрѣдъ ний ще напишѣми: Членовѣти на Оджакъва имѣтъ ли и могатъ ли да имѣтъ една каква да е цѣна? Съки ще отговори че имѣтъ и по това че сѣ написани въ една користлюбива цѣль и по онова че сѣ произведенія на една болна глава. Тѣзи болнавость са показва изначало отъ тѣзи фраза: «Ний не разглѣда ми въпросити, ний ги полага ми само:» тя доказва най ясно че една дѣска липсува въ мозакътъ на нашіятъ юристъ. Койкото за достоинството на тѣзи статіи на Оджакъва, тѣ имѣтъ никакво или ако имѣтъ нѣкакво достоинство то е безъ друго това да разсмысватъ отъ сѣки които могатъ да ги четѣтъ. Че това е тѣй, читателити сѣ могли да видѣтъ отъ сравненіята които прави той между устройството на Българската Ексархія и търкалетата, осьта, столовети, процѣпътъ, лѣокити, гѣжовѣти и риклитѣ на българскити кола, сравненія които показватъ единъ педантически и поврѣденъ умъ който трѣбува да са цѣри съ вѣрме и ний быхъ ми свѣтвали Г. Денковича да земе този трудъ ако бѣше живъ. Койкото за статіи му върху сѣдалището на Българската Ексархія, тѣ сѣ още по глупави и по смѣшни. Оджакъвъ казва: Сѣдалището на Ексархіята ни трѣбува да бѣде въ областити. Резонити на това сѣ: че сѣдалището на Ерменцити было нѣ въ Петербургъ а въ Ечміезинъ и че сѣдалището на грузинската Ексархія было въ Грузія а нѣ въ столицата на руската държавя. И като лудъ човѣкъ, Оджакъвъ прискача завчасъ отъ духовната частъ на политическата частъ и пита: защо Сърбія, Влахія и Египетъ имѣтъ столицити си въ Цариградъ а ги имѣтъ въ Бѣлградъ, Букурещъ и Александрія? Този въпросъ и туй прѣскачаніе потвърждаватъ още веднѣжъ че Оджакъвъ не са радва съ пѣлността на умътъ си. Че сѣдалището на дѣти първи духовни власти трѣбува да бѣдѣтъ въ Ечміезинъ и въ Грузія, а нѣ въ Петербургъ, това са разбира отъ само себѣ си, стига да земемъ подъ видъ че народити на тѣзи духовни власти са управляватъ отъ христіанско правителство, което е обрало духовенството отъ сичкити му граждански права; койкото за трити княжества, разумѣва са пакъ отъ само себѣ си че тѣзи княжества като са радватъ съ особни закони, съ особни администраціи, съ особни правителства, които сѣ натоварени да извършватъ сичкити мѣстни работи безумно бы было што столицити имъ да са принесватъ въ Цариградъ. И трѣбувало да имѣми глупци като Оджакъва и несвѣсни вѣстници като Право за да заслужатъ подобни брашлененія честта на печатътъ. Нъ да слѣдва ми. Въ турско, духовниятъ животъ на христіанскити населенія не е уреденъ споредъ както той е уреденъ въ христіанскити царства. Въ турско духовнитѣ нача иници сѣ още граждански прѣдставители на народити си; и понеже тѣзи началници имѣтъ сѣки денъ работа съ централното правителство, една безсмыслица ще бѣде да основемъ сѣдалището на Ексархіята си въ областити. Прѣди да говори за таквись важни работи, отъ които зависи нравственното и духовно бѣдѣще на народа, нашіятъ недоученъ юристъ трѣбуваше, мыслимъ, да изучи по-напѣрѣдъ юридически политическото и административно устройство на Отоманската Държавя и условіята на съществуваніе въ които са намиратъ христіанскити народи въ гражданско и духовно огношеніе. Отъ тѣзи разсѣжденія, читателити виждатъ че статіи на Оджакъва сѣ произведеніе на една болна глава и койкото за насъ ний не можемъ да са въздържимъ отъ да не окайми тѣзи наши Българи които ги четѣтъ безъ да могатъ да ги оцѣнятъ; инакъ тѣ быхъ захвърлили по враги вѣстникътъ който ги почитѣтъ, защото човѣкъ трѣба да си дава парити за добри и разумни вѣстници. Още една дума за да свѣршемъ. Ний рѣкохъ ми че редакторътъ на Право е една кукла: той като не пиши и неможе да напиши нѣщо свѣсно, задоволява са просташки съ произведеніята на своити педанти и схоластици безъ да помисли за интересътъ на младата наша читающа публика която дава пари за да намѣри добри и серіозни работи; нъ отъ друга страна ний не можемъ да не погладимъ и тѣзи сѣща публика която поддържа единъ вѣстникъ като Право който нѣма никакви начала, никакво достоинство и койго, подиръ сичко това, е орѣдіе на чужди планове и възврѣнія. Щѣли да бѣдемъ още дѣца, братія Българи, и до кога ще са лажемъ тѣй?

Денешити отъ Царикъ казватъ че сношеніята

